

РЕТРОДЕТЕКТИВ

ЛОРА ПІДГІРНА

ІНЕСА ПУТЕ.
ПАНЯНКА-ДЕТЕКТИВ З ПРОСКУРОВА

ПРОСКУРІВСЬКИЙ
ПСИХОПАТ

ХАРКІВ
«ФОЛІО»
2025

1

ЛЬВІВСЬКИЙ «КУР'ЄР»

*1907 рік, грудень,
між Підволочиськом і Чорним Островом,
вагонна ресторація*

— А холера б їх узяла! Знову я їм не вгодив!

Офіціант вагонної ресторації львівського «кур'єра» із геть невідповідним для обслуги ім'ям Адам Василевський роздратовано гепнув на міцно прикріплений до підлоги стіл мідну тацю. Фарфорові тарелі на ній, немов у пропасниці, зрадницьки затремтіли в такт стукоту коліс потяга.

Проте емоції не завадили Василевському глипнути на своє відображення в начищеній до блиску пательні, що маятником бовталася на гладкій кухонній панелі.

Нашвидку поправив формений китель і метелика, поймавав губами й провів рукою в білій рукавичці по лискучому чубі.

Так, Адам Василевський любив себе понад усе!

І легко знаходив десятки причин, чому мав любити себе ще більше. Непроста, ризикова й вельми витратна професія хлопа за викликом чи «проститута» — як назвав його благовірний однієї постійної клієнтки, заставши її з ним у ліжку, навчила Адама ставитися до себе з повагою, ретельно інвестуючи у власний зовнішній вигляд, одяг та загальну ауру. Бо хто ж то робитиме для нього, як не він сам?

Навіть після того, як Василевському довелося вимушено змінити звичну роль жагучого коханця (котрим, поза сумнівом, вважали Адама його численні львівські клієнтки) на професію офіціанта вагонної ресторації, — заняття, варто зауважити, надто прозаїчне й далеке від служіння Амуру, він не переставав любити себе й ніколи не з'являвся у вагоні-ресторації нечупарою: у пом'ятому кителі, абияк зачесаним чи не, приведи господи, у несвіжих білих рукавичках. Від нього повсякчас пахло колонською водою, а білозуба усмішка й шляхетні

манери наштотували на думку, що під виглядом офіціанта ховається збіднілий аристократ. І аж ніяк не вчорашній проститут із Лемберга.

Власне, Адам чепурився навіть ретельніше: у до-розі могло трапитися всяке, тож завжди треба бути наготові: а що як випаде нагода заробити зайву копійчину традиційним і звичним для нього способом!

Про це він теж потурбувався. Львівський «кур'єр» — хитке одоробало, що складалося з власне паротяга, поштового вагона, закладеного під самісіньку стелю усілякими коробками, бандеролями та паками кореспонденції, і вагонної ресторації, де пасажери могли подорожувати з комфортом.

У вагоні-ресторації була комірчина, що водночас слугувала складом і кабінетом шеф-кухаря пана Мартовського, а ще дві пристойні вбиральні, дамська й чоловіча. Для справ амурних вони не годилися через те, що їх могли часто й непередбачувано відвідувати. Та й не діло це — бути у вбиральні з дамою. Пристрасті розвернутися ніде!

Спочатку Адам не надто сподівався на такий додатковий заробіток, навіть турбувався, що втратить кваліфікацію. Та після того, як дорогою до Відня йому вдалося таки обслужити одну милу пані, зрозумів: у потязі є місце для таких справ — поштовий вагон!

Окрім начальника потяга та його помічника, які зазвичай у проміжках між станціями відсипалися на вузьких лежаках у комірчині перед кабіною машиніста, сюди ніхто не заглядав без потреби. Кондуктор та офіціанти здебільшого були зайняті пасажирами.

Та коли пасажери, зручно вмостившись у м'яких оксамитових кріслах, втишувалися, починаючи в читання газет і книжок або невимушено спілкувалися між собою, а кондуктор вирушав у свій закапелок подрімати до наступної зупинки, саме тоді наставала щаслива мить Адама Василевського!

Отож, відкинувши невдоволення зміною професії, Адам чи не в кожній пасажирці львівського «кур'єра» вбачав перспективне джерело прибутку. Залишалося тільки пустити в хід вишукані манери та компліменти.

Звісно, ризик був. Ще і який! А коли він не ризикував?

Ніде правди діти: не всі пані одразу вбачали у вродливому офіціантові жеребчика за викликом, вірного жерця богині кохання. Інші приймали Адамові компліменти як належне, обдаровуючи щедрими чайовими. Що теж було непогано.

Проте траплялися й кмітливіші жінки. Вони одразу вловлювали, що послуги цього офіціанта

можуть бути значно ширшими за передбачені посадовими інструкціями.

Василевському таланило. Бо що, власне, втрачала така пані? Цей кур'єрський потяг, ця нудна дорога... Увечері вона зійде у Відні, Чорному Острові чи Підволочиську й більше ніколи не те що не побачить, а й не згадає про пікантну пригоду з вродливим офіціантиком у львівському «кур'єрі».

А якщо й перетнеться знову? Хто повірить офіціантові з вагона-ресторації, що він шпекав її, пристойну жінку, просто на жорсткій лаві в поштовому вагоні?

Адам завжди полюбляв приходити на роботу зарання, щоб, примруживши очі та невимушено балакаючи з кондуктором, постояти на пероні, видивляючись серед пасажирів вагону-ресторації потенційно «свою» кандидатку. Він помічав таких жінок ще здалеку. Відчував їх, наче мисливський собака, — на них.

Так, для нього вони пахли не дорогими французькими парфумами, кавою та солодкими тістечками, а невтамованим бажанням. І головне — здатністю щедро оплатити його послугу за втамування!

Зазвичай то були ще досить молоді, заможні пасажири, одягнуті за останньою модою — дружини судейських, військових, колезьких асесорів та

комерсантів усіх мастей. Словом, чоловіків, котрі збайдужіли до подружнього ложа або через службу приділяли своїм дружинам не надто багато уваги.

Траплялися й підстаркуваті. На диво, із такими Василевському дійти згоди було ще простіше: вони розуміли все з одного поруху його пухнастих вій. Навіть натякати не доводилося.

Ох, ці бідні, обділені чоловічою увагою та коханням дами! Якби тільки Адам міг, то втішив би їх усіх. Не за просто так, звісно!

Помітивши характерний блиск в очах, а надто деталі, що видавали статусність та фінансову спроможність дами, Василевський одразу фахово брався до роботи спокусника. І якщо він не прораховувався у своїх припущеннях, а це траплялося тільки зрідка, то в години затишшя така пані підіймалася зі свого крісла й вислизала з вагона-ресторації в попередньо обумовлене місце — поштовий вагон.

Василевський відчиняв його дублікатом ключа, який вдалося свого часу «позичити» на кілька годин у начальника потяга, впускав клієнтку, галантно перепрошував за незручності, віртуозно робив свою справу, отримував гроші, і дама, цілком задоволена й геть щаслива й знесилена, поверталася на своє місце до вагона-ресторації.

Іноді випадали такі неймовірні дні, коли Адамові траплялися неймовірні шалениці. Їм не вистачало

однієї прогулянки до поштового вагона. Тож за єдину проходку кур'єрського потяга Василевський міг заробити пристойні гроші. А часом ще й отримати персональне запрошення провідати даму в номері чорноострівського заїзду, де потяг зупинявся на ніч.

Мав він і постійну клієнтку, яка призначала йому побачення у власному маєтку. Щоправда, це було легше сказати, ніж зробити, бо маєток тієї пані був у передмісті Відня. Посилати за ним авто чи екіпаж вона побоювалася, а «кур'єр» рушав до Львова на світанні. Після повноцінної денної та напруженої нічної зміни Василевському до чортиків хотілося виспатись як слід, а не летіти стрімголов на залізничний вокзал Відня. Та він якось підлаштовувався й устигав на потяг, а потім звично заступав до обов'язків офіціанта вагонної ресторації.

Ось і сьогодні він із задоволеною усмішкою згадував свій візит до маєтку мадам Елеонори й виснажливі гоцання з нею всю ніч. Господи, вона обіцяла його озолотити, якщо на зворотному шляху він знову завітає до неї... Дай боже йому сил!

«Що ці багаті жінки в ньому знаходять?» — не раз отак Василевський кокетував сам із собою.

О, Адам добре знав що! Те, чого вони так і не змогли отримати від своїх чоловіків. І його вправний прутень тут зовсім не був першою скрипкою!

У мить, коли він задовольняв гріховні бажання своїх клієнток, Адам і справді щиро кохав їх. Як міг би кохати їхній омріяний принц із казки. Гроші затуляли йому недоліки прив'ялого жіночого тіла. Захоплювався вголос, робив витончені компліменти, котрі ще довго потім лунали у вухах дам чарівною музикою... Створював фантазію, із якої пані не бажала виринати.

Жінки кохають вухами. Це свята правда! Адам у тому не раз переконувався. А ще... Він добре знався на чутливих місцинках гріховної людської плоті. Жіночої насамперед. У його руках дами божеволіли від насолоди. Бо він умів їх пестити так, наче сам Купідон його того навчив.

Опісля такої пані було соромно зізнатися навіть самій собі, що віко скрині, у котрій перевозили дипломатичну кореспонденцію, хиткий лежак, а то й кусючі конопляні мішки з листами й бандеролями — не надто підхоже та зручне місце для любовних утіх. Навіть випадкових. Тож пам'ять зберігала тільки приємні спогади про нестримну чоловічу силу Адама Василевського та його віртуозну майстерність, помножену водночас на делікатність і безсоромність, яку він демонстрував, читаючи потреби кожної нової клієнтки, немов розгорнуту книжку.

О, так, Василевський знав усі секрети, як задовольнити жінку!

До того ж природа щедро обдарувала його вродливою зовнішністю та статурою. Красень! Ні дати, ні взяти! Тонкі вусики над чуттєвою, скульптурно виліпленою верхньою губою; вологі, як у молодого теляти, очі кольору темно-зеленої карафки з блискучими іскринками зіниць — у мить пристрасті в них немов запалювали по газовій лампі; прямий ніс і трепетні ніздрі, котрі, немов натягнута струна, ледь бриніли, коли бачили вродливу жінку.

Зніми він свого офіціантського кителя й одягни пристойного фракa чи жакета, вони й не допетрали б, що той хлоп з обслуги львівського «кур'єра». Вирішили б, що шляхетний пан... Як, скажімо, отой, за третім столиком, що все видивляється за вікном хурделицю...

То чому нині все пішло не за планом, сталося усе не так, як мало бути, а полетіло під три чорти?

Сьогодні львівським «кур'єром» подорожувало двоє чоловіків та дві дами. Чоловіків Адам якось проґавив і побачив уже у вагоні. На перший погляд, це не надто перешкоджало його намірам, бо чоловіки їхали не лише окремо від жінок, а й сіли за різні столики. Вочевидь, аж ніяк не прагнучи вступати у звичні для подорожніх розмови. Та все-таки їхня присутність у вагоні-ресторації додавала певну краплю ризику в плани Василевського.

Адаму було добре відомо, до чого спричиняє нудна, затягнута мандрівка потягом. Тож слід невинно чатувати, і, вловивши потрібну мить, почати негайно діяти, щоб котрийсь із тих панів не випередив його! Хтозна, може, за респектабельною личиною цих молодиків ховається його конкурент?

Так, вони обидва ще молоді, проте якісь набундючені, немов старигані, мовчазні, із пісними виразами на обличчі. Один, занурений у власні роздуми, імовірно, іноземець. Другий — млявий, наче муха взимку, блідий. Ще й, напевно, страждав від хитавиці, бо раз за разом ковтав пігулки. Єдиною його принадою були розкішні випещені вуса, догляд за якими, мабуть, вартував йому цілого статку. Такі було б шкода обблювати.

Зважаючи на те, що поїздка вагоном-ресторациєю львівського «кур'єра» задоволення не з дешевих, Василевський припустив, що обидва чоловіки при грошах, тож і чайові мають бути щедрими. Тільки б не завадили його любощам із дамами!

А на них Адам неабияк розраховував ще стоячи на пероні.

— Самі Головіни! — багатозначно прошепотів кондуктор Фальда Василевському на вухо після того, як із надмірною люб'язністю запопадливого лакея допоміг жінкам піднятися сходами у вагон. — Мати й донька!

— Головіни? — перепитав Адам. — А хто вони такі?

— Ех, пане Василевський, та ви справжній галицький селяк! — розсміявся Фальда, водночас роззираючись, чи його ніхто не чує. — Головіни — то одна з найвідоміших московських фамілій! Не скажу напевне, та, здається, мати — фрейліна самої імператриці Александри!

— А мені що до того? — пирхнув Адам, тамуючи образу за «галицького селяка». — Навіщо мені знати всі ті московські фамілії? Чи від того моя платня збільшиться? Відчуває моє серце, пане Фальдо, що намучуся я з цими Головінами!

А подумки зазначив, що коли дами московські, то вже напевне не такі цнотливі, як галицькі, до яких спочатку не знаєш як і підступитися — такі всі геть богомільні та моральні! Мати й донька! Одна з них, безперечно, мала б спокуситися на Адамову гру. Бодай забути про закуски та зачаруватися одним його видом! Бо Адама (він знав це напевно) саме за привабливе обличчя, атлетичну поставу та ввічливі манери обрали серед двадцяти інших претендентів обслуговувати панство за столами вагона-ресторації львівського «кур'єра».

Тим часом обидві мантилепи замість бажати тілесної насолоди взялися шукати з-під здохлої

кобили копита: себто в замовленому, природно, галицькому entree — москальську залівную стерлядь. І це тоді, коли він їх російською двічі попередив, що «залівного зі стерляді нет-с і нікак невозможно-с его-с сейчас в поезде подать-с». А замість драглів зі стерляді пропонуються інші делікатні закуски: половинки варених яєць, фаршировані кремом із перетертого жовтка, анчоусів, тунця та каперсів; каспійські голубці з кав'яром та цитриною у згортках зеленої салатки; цісарські канапки з паштетом із телячого язика, качиної печінки, карамелізованої цибулі та лисичок; гострі канапки з червоного буряка та бринзи із часником. З гарячого — запечений у маринованому виноградному листі пструг з оливками й медальйони із телячої вирізки під грибним, горіховим чи паприкашевим сосом. А також тареля із сирами та випічка на будь-який смак. Ну і, звісно, вино!

«Чьто такое пструг? — поцікавилися мадами. — А дарглі?».

І коли він пояснив, що то по-руському «форель» і «заливное» або «желе», взялися на нього гнівно волати, мовляв, «Вена, Галічіна і Лемберг осоружні давно позаді, Збруч переехалі, так что ізволь, человек, объясняйся по-русскі, коли русскім людям в вагонной ресторации кушать подайошь! І коли риба іменується форелью, то так і називай єйо форелью,

а не таким-то пьстругом!». От чортиці! Аби вам писки покривило!

Та найбільше вкурвило, коли молодша, та, на яку Адам покладав найбільше сподівань, навздогін йому гукнула, мабуть, відчувши себе цілком у своєму праві: «Научітесь правильно виговарівать слово соуc! Не сос, а со-ус! SOS — ето сигнал бедствия! Ведь так, маменька! Его пріняла в ноябре прошлого года международная радиотелеграфная конвенция! У меня жених — морской офицер, я точно знаю! И откуда только граф Потоцкий таких деревенщин достайот?».

Адам знову пригладив долонею зализаного чуба, і в його голові вперше за довгий час майнула смутна думка про те, що краще б він зараз у номері «Жоржа» на Марійській тішив якусь самотню, розпашілу від пристрасті пані, аніж поневірявся цими офіціантськими заробітками в кур'єрському потязі.

Що ж, цей вибір він зробив не з доброї волі. Бо коли життя поставило Василевському умову: або-або, він мав найперше податися геть зі Львова.

Зниклі фамільні коштовності вдови генерала Збарського, з якою Адам любасився в «Жоржі» три дні і три ночі, так і не знайшлися. Хтозна, чи підстаркувата хвойда їх у карти програла, чи загубила де, чи поклала в якийсь потаємний сховок і забула, а чи й справді хтось викрав... Діаманти були

застраховані на кругленьку суму, тож можна було всіляке подумати. Проте пані Збарська, попри всю пікантність ситуації, одразу вказала на нього, свого коханця за викликом і вже була готова запроторити його до в'язниці!

Тож іншого виходу не було. Тікати! До Кракова, Відня чи Праги... З такими видатними здібностями й навичками він усюди пристосується, бо самотніх, недолюблених жінок, що прагнуть кохання, бодай і за гроші, хоч греблю гати.

Аж тут Адам прочитав у ранковій газеті, що вельми поважний і знаний граф Юзеф-Миколай Потоцький вирішив із власної кишені утримувати вагон-ресторацію на дванадцять осіб, який мали причепити до львівського «кур'єра», щоб до його маєтностей у Волинській губернії можна було доїхати з комфортом, а не тулячись на жорстких лавах серед пакунків, бандеролей та поштової кореспонденції.

Звісно, вагон обладнали за найвищим ґатунком: зручні розкішні крісла, люстри з чеського скла, м'які килими. Не менш прискіпливо добирали й персонал. Страви завчасно готували в кращих львівських ресторанах, а до потяга довозили в спеціальних підписаних баках. Обслуговувати гостей вагону-ресторації мали чотири офіціанти, за потреби — по два на зміну. Коли пасажирів було небагато, то справлявся один. Як от Василевський сьогодні.

ЗМІСТ

1. Львівський «кур'єр»	7
2. Перша жертва	43
3. Операція «Кронпринц»	69
4. Мотрина	92
5. Зізнання	103
6. Друга жертва	118
7. «Ненавиджу!»	149
8. Слідство триває	158
9. Богемне життя Проскурова	171
10. Несподівана зустріч у «Слоні»	180
11. Прем'єра	198
12. Лисистрата	220
13. Аполлінарій	232
14. Стеження	252
15. Сеанси мадам Штерн	258
16. Хористка	288
17. У Потоцького	305
18. Томик Шекспіра	318
19. Третя жертва	326
20. Готель «Континенталь»	343
21. Петербурзькі таємниці	358
22. Особливий зв'язок	384
23. Лист із Провансу	414
24. Утрати Лисистрати	434
25. Проскурівський психопат	449